

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત.
તુલનાત્મક સાહિત્યવિભાગ
વિષય : તુલનાત્મક સાહિત્ય
એમ.એ. સેમેસ્ટર : ૩
વર્ષ સને : ૨૦૨૧-૨૨, ૨૦૨૨-૨૩, ૨૦૨૩-૨૪ સુધી અમલમાં

હેતુ : વિદ્યાર્થી પ્રભાવલક્ષી અભ્યાસક્ષેત્રનો ખ્યાલ મેળવે તથા પ્રાચીન સાહિત્યના પ્રભાવને ભારતીય સાહિત્યના સંદર્ભમાં પામી શકાય.

Paper : 11 : Core : 7 પ્રભાવલક્ષી અભ્યાસ :

(સંસ્કૃત સાહિત્યનો ભારતીય સાહિત્ય પર પ્રભાવ)

એકમ : ૧	પ્રભાવલક્ષી અભ્યાસ અને તેનું તુલનાત્મક સાહિત્યાભ્યાસમાં સ્થાન મરાઠી સાહિત્યનો ભારતીય ભાષાઓનાં સાહિત્યો પર પ્રભાવ (ગુજરાતી, હિન્દી અને બંગાળી મરાઠી ભાષાના સાહિત્યોનાં વિશેષ સંદર્ભમાં)
એકમ : ૨	ભારતીય સંસ્કૃતિ અને તેમાં ભગવદ્ગીતાનું સ્થાન અને મહત્વ બૃહદ ભારત : એશિયાના કેટલાંક દેશોના સાહિત્યોમાં મહાભારત મહાભારત : ભારતીય સાંસ્કૃતિક આદર્શોનું મહાકાવ્ય
એકમ : ૩	‘અગ્નિકન્યા’: (ગુજરાતી) ધ્રુવ ભટ્ટ
એકમ : ૪	‘યાજ્ઞસેની’ : (ઓડિયા) પ્રતિભા રાય

નોંધ : બંને કૃતિની તુલના અપેક્ષિત છે.

સંદર્ભ પુસ્તકો :

૧. ‘સંસ્કૃત સાહિત્યનો પરિચય’ ડૉ. એ. ડી. શાસ્ત્રી.
૨. ‘રામાયણ અને મહાભારત સહિત સંસ્કૃત સાહિત્યમાં કુરુણરસ’ : ડૉ. જગદીશ જોશી
૩. ‘મહાભારતની ચિરંજીવ કથાઓ’ : રતિલાલ સથવારા
૪. ‘નાટકમાં મિથ : મહાભારત આધારિત’ : ધ્વનિલ પારેખ
૫. ‘ગુજરાતી નવલકથાના મહાનાયક શ્રી કૃષ્ણ’ : ગુણવંત વ્યાસ
૬. ‘મહાભારતમાં માનવદર્શન’ : જોષી દિનકર
૭. ‘અગ્નિકન્યા’: (ગુજરાતી) ધ્રુવ ભટ્ટ
૮. ‘યાજ્ઞસેની’ : (ઓડિયા) પ્રતિભા રાય

હેતુ : તુલનાત્મક સાહિત્યના અભ્યાસક્ષેત્રને સમજવા તથા તેના અભિગમની સમજ કેળવવા માટે.

Paper : 12 Core : 8 તુલનાત્મક સાહિત્ય વિષયક નિબંધો

એકમ : ૧	ભારતીય સાહિત્ય પર પ્રભાવ (૧) મહાત્મા ગાંધીનો પ્રભાવ (૨) કાર્લ માર્ક્સનો પ્રભાવ (૩) સીગ્મંડ ફ્રોઈડનો પ્રભાવ (૪) રવીન્દ્રનાથ ટાગોરનો પ્રભાવ
એકમ : ૨	(૧) બંગાળીનો ગુજરાતી કવિતા પર પ્રભાવ (૨) અસ્તિત્વવાદનો ગુજરાતી નવલકથા પર પ્રભાવ (૩) અસંગતિવાદ અને તેનો ગુજરાતી નાટક પર પ્રભાવ (૪) શ્રી અરવિંદનો ગુજરાતી સાહિત્ય પર પ્રભાવ
એકમ : ૩	(૧) પુરાકલ્પન અને સાહિત્ય (૨) તુલનાત્મક સાહિત્ય : ભાષા અને સંસ્કૃતિના સંદર્ભે (૩) ગ્રીક સંસ્કૃત નાટ્ય પરંપરા (૪) તુલનાત્મક સાહિત્ય : ગુજરાતમાં, દેશમાં અને વિદેશમાં
એકમ : ૪	(૧) વિશ્વસાહિત્ય વિશે ગ્યૂઈથે અને ટાગોર (૨) ભારતીય સાહિત્ય વિશે વિષ્ણુપ્રસાદ ત્રિવેદી અને સુનીતિકુમાર ચેટરજી (૩) ઉમાશંકર જોશીની વિવેચનામાં તુલનાત્મક પરિપ્રેક્ષ્ય (૪) રાષ્ટ્રીય સાહિત્ય અને વિશ્વસાહિત્ય (૫) ભારતીય સાહિત્ય વિશે ડૉ. નરેશ વેદ

મહત્વના સંદર્ભ ગ્રંથો :

૧. દેસાઈ અશ્વિન : ‘તુલનાત્મક સાહિત્યની દિશામાં’, દિવ્યાનંદ પ્રકાશન, ૧૯૮૨.
૨. દેસાઈ, અશ્વિન : ‘અંગુલિનિર્દેશ’, સાહિત્ય સંગમ, બાવાસીદીની શેરી, પંચોલી વાડી સામે, સુરત, ૨૦૦૦.
૩. વેદ, નરેશ: ભારતીય સાહિત્યની વિભાવના સ્વાધ્યાય, પૃ: ૩૩ અંક ૩૩-૩૪, અક્ષરતૃતીય જન્માષ્ટમી અંક : એપ્રિલ, સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૬, પૃ: ૧૧૫-૧૨૮.
૪. ગાંધી, ભોગીલાલ : (સંપાદક) જ્ઞાન ગંગોત્રી ગ્રંથ માળા ગ્રંથ : વિશ્વસાહિત્ય.
૫. દરજી, પ્રવીણ : પુરાકલ્પન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, પ્રથમ આવૃત્તિ.
૬. Joshi, U. : “The Idea of Indian Literature”, Sahitya Academy, New Delhi, First Published : 1990.
૭. જોશી રમણલાલ : ભારતીય નવલકથા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ૧૯૮૦.
૮. લેખન માર્ગદર્શિની : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
૯. મહેતા ચંદ્રકાંત : સંતુલન, આર. આર. શેઠની કંપની, અમદાવાદ.

૧૦. પંચાલ, શિરીષ : ‘વાત આપણા વિવેચનની’, સંવાદ પ્રકાશન વડોદરા, પ્રથમ આવૃત્તિ -૨૦૦૫

૧૧. પરમાર દમયંતી : ‘સ્વાતંત્ર્યોત્તર ગુજરાતી ઍબ્સર્ડ નાટકો’, પ્રકાશક : પોતે, પ્રથમ આવૃત્તિ _
૨૦૦૬

૧૨. તુલનાત્મક સાહિત્ય : ભારતીય સંદર્ભ - ડૉ. ચૈતન્ય દેસાઈ.

૧૩. તુલનાત્મક સાહિત્ય : વિદેશી સંદર્ભ - ડૉ. ચૈતન્ય દેસાઈ.

૧૪. દેસાઈ, (ડૉ.) ચૈતન્ય : ‘પાશ્ચાત્ય નવલકથામાં આત્મખોજ,’ ફ્લેમિંગો પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.

૧૫. દેસાઈ, (ડૉ.) ચૈતન્ય : ‘ભારતીય નવલકથામાં આત્મખોજ,’ ન્યૂ પોપ્યુલર પ્રકાશન, સુરત.

હેતુ : તુલનાત્મક સાહિત્યમાં મહત્વ વિશેની સમજ કેળવાય તથા અનુવાદની સૈદ્ધાંતિક વિચારણા તથા વિનિયોગ દ્વારા તેની સમજ કેળવાય.

Paper : 13 અનુવાદ વિજ્ઞાન : સિદ્ધાંત અને વિનિયોગ

હેતુ : તુલનાત્મક સાહિત્યમાં અનુવાદના મહત્વ વિશેની સમજ કેળવાય. અનુવાદની સૈદ્ધાંતિક વિચારણા તથા વિનિયોગ દ્વારા તેની સમજ કેળવાય. માતૃભાષા સિવાયની અન્ય ભાષામાં વિદ્યાર્થી સજ્જ થશે.

એકમ : ૧	અનુવાદ : સંજ્ઞા / વિભાવના (૧) અનુવાદનું સ્વરૂપ, વિવિધ વ્યાખ્યાઓ (૨) અનુવાદની આવશ્યકતા (૩) અનુવાદની ઉપયોગિતા
એકમ : ૨	અનુવાદક : સજ્જતા / યોગ્યતા (૧) અનુવાદના પ્રકાર (૨) અનુવાદકની સજ્જતા (૩) અનુવાદની મુશ્કેલીઓ (૪) અનુવાદની મર્યાદાઓ
એકમ : ૩	અનુવાદ પ્રવૃત્તિ (૧) ભારતીય ભાષાસાહિત્યમાં અનુવાદ પ્રવૃત્તિ (૨) ગુજરાતી ભાષાસાહિત્યમાં અનુવાદ પ્રવૃત્તિ
એકમ : ૪	અનુવાદ : નમૂનારૂપ કાર્યપ્રવૃત્તિ (૧) ગુજરાતીમાંથી હિન્દીમાં અનુવાદ (કેટલીક નમૂનારૂપ કૃત્તિઓ, કેટલાંક પરિચ્છેદો) (૨) હિન્દીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ (કેટલીક નમૂનારૂપ કૃત્તિઓ, કેટલાંક પરિચ્છેદો)

મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો:

(૧) ‘અનુવાદ- સિદ્ધાંત અને સમીક્ષા’ - સંપા. રમણ સોની સાહિત્ય અકાદમી, નઈ દિલ્લી-૨૦૦૮.

(૨) જોશી, ઉમાશંકર : ‘કવિની સાધના’.

(૩) ડૉ. એન. ઇ. વિશ્વનાથ અય્યર : ‘અનુવાદકલા’ અનુ. નવનીત મદ્રાસી : આદર્શ પ્રકાશન, અમદાવાદ-૨૦૦૭.

(૪) પરીખ ધીરુ : ‘તુલનાત્મક સાહિત્ય’

(૫) બ્રહ્મભટ્ટ, પ્રસાદ : ‘તુલનાત્મક સાહિત્ય : સિદ્ધાંત અને વિનિયોગ’.

(૬) સાહિત્યિક અનુવાદો : સંકલન, કીર્તિદા શાહ.

(૭) અનુવાદ વિજ્ઞાન : મોહનભાઈ પટેલ.

(૮) અનુવાદની સમસ્યાઓ - એક સંગોષ્ઠિ. સંપાદક : મોહનભાઈ પટેલ.

(૯) નીરક્ષીર વિવેક : નગીનદાસ પારેખ, સંપાદક : ભોળાભાઈ પટેલ.

(૧૦) નિવેદન : અનિલા દલાલ.

(૧૧) બાપટ, વસંત : ‘તુલનાત્મક સાહિત્યાભ્યાસ’.

(૧૨) પટેલ, મોહન : ‘અનુવાદ વિજ્ઞાન’.

(૧૩) ઠાકોર, રવીન્દ્ર : અનુવાદકલા.

(૧૪) પટેલ, ભોળાભાઈ : અનુવાદક શ્રી રમણલાલ સોની.

(૧૫) દલાલ, અનિલ : અનુવાદક ભોળાભાઈ

(૧૬) દેસાઈ, કેશુભાઈ : અનુવાદ : શાસ્ત્રીય કળા

(૧૭) દેસાઈ, કેશુભાઈ : અનુવાદ વિશે.

હેતુ : અનુઆધુનિકતાની વિભાવના વિશેની સમજ કેળવાય અને કૃતિઓના આસ્વાદ દ્વારા અનુઆધુનિકતાને સમજી શકાય.

Paper : 14 Elective : 3 (A) અનુઆધુનિક સાહિત્ય

એકમ : ૧	અનુઆધુનિકતા : સંજ્ઞા, વિભાવના, સ્વરૂપ.
એકમ : ૨	અનુઆધુનિક સાહિત્યના પ્રવાહો (નારીચેતના, દલિતચેતના)
એકમ : ૩	‘અખેપાતર’ (ગુજરાતી) બિન્દુ ભટ્ટ
એકમ : ૪	‘ત્રીન ડગડાચી ચૂલ’ (મરાઠી): વિમલ મોરે

નોંધ : બંને કૃતિની તુલના અપેક્ષિત છે.

સંદર્ભ પુસ્તકો :

૧. અનુઆધુનિકતાવાદ- સં. ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળા
૨. અનુઆધુનિકતાવાદ અને આપણે - સુમન શાહ
૩. આધુનિકોત્તર સાહિત્ય - સંપા. સુધા પંડ્યા.
૪. દલિત સાહિત્ય- ભી.ન. વણકર.
૫. શબ્દસૃષ્ટિ વિશેષાંક : ૨૦૦૩
૬. દલિત સાહિત્ય - સંપા. ગુણવંત વ્યાસ
૭. પ્રતિબદ્ધ - ભરત મહેતા
૮. 'ત્રીન ડગડાચી ચૂલ' (મરાઠી) વિમલ મોરે
૯. 'અખેપાતર' (ગુજરાતી) બિન્દુ ભટ્ટ
૧૦. Post Modernism : (Ed.) Mohatik Ray
૧૧. પ્રત્યાયન - ભી. ન. વણકર
૧૨. વિશેષ - ઈલાનાયક
૧૩. દલિત સંવેદના અને સાહિત્ય - નાથાલાલ ગોહિલ
૧૪. ગુજરાતી દલિત સાહિત્યના લેખાંજોખાં - નાથાલાલ ગોહિલ

Paper : 15 Multi Disciplinary સાહિત્ય અને વૈશ્વિકીકરણ

હેતુ : વૈશ્વિકીકરણની સમાજ, સંસ્કૃતિ ઉપર અસરની વિદ્યાર્થી જાણકારી મેળવે. વિદ્યાર્થીનો આંતરવિદ્યાકીય અનુબંધ સુદૃઢ થાય.

એકમ : ૧	વૈશ્વિકીકરણ : સંજ્ઞા / વિભાવના (૧) વૈશ્વિકીકરણ : સંજ્ઞાયર્થ (૨) વૈશ્વિકીકરણ : ઇતિહાસ (૩) વૈશ્વિકીકરણ : મહત્વની સામાજિક, રાજકીય ઘટનાઓ (૪) વૈશ્વિકીકરણ : પરિબળો અને પ્રભાવ
એકમ : ૨	વૈશ્વિકીકરણનો પ્રભાવ (૧) વૈશ્વિકીકરણનો ભાષા, સાહિત્ય ઉપર પડેલો પ્રભાવ (૨) વૈશ્વિકીકરણનો શિક્ષણ ઉપર પડેલો પ્રભાવ (૩) વૈશ્વિકીકરણનો પત્રકારત્વ ઉપર પડેલો પ્રભાવ (૪) વૈશ્વિકીકરણનો ફિલ્મ ઉપર પડેલો પ્રભાવ

એકમ : ૩	‘વિજય શાસ્ત્રીની વાર્તાઓ’ (ગુજરાતી) લેખક: વિજય શાસ્ત્રી
એકમ : ૪	‘ગણદેવતા’ (બંગાળી) તારાશંકર બંધોપાધ્યાય

સંદર્ભસૂચિ:

- (૧) ‘વૈશ્વિકીકરણ ના વહેણ અને વમળાં’ - સંપા : ઉત્તમ પરમાર કીમ એજ્યુકેશન સોસાયટી
- (૨) ‘વૈશ્વિકીકરણ કે દૌર મેં’ - સમયાન્તર શ્રેણી પ્રકાશન (હિન્દી)
- (૩) ભૂમંડલીકરણ (વિશેષાંક) સમકાલીન જનમત - જુલાઈ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૨ (હિન્દી)
- (૪) ભૂમંડલીકરણ કી સંસ્કૃતિ - જાન્યુઆરી માર્ચ ૨૦૦૪ (હિન્દી)
- (૫) ભાષા और ભૂમંડલીકરણ (વિશેષાંક) કથન. રમેશ ઉપાધ્યાય, જુલાઈ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૪ (હિન્દી)
- (૬) Questioning Globalization. Kavaljit Singh
- (૭) Literature and Globalization ed. Liam Connel Nicky Marsh
- (૮) ‘વિજય શાસ્ત્રીની વાર્તાઓ’ (ગુજરાતી) લેખક: વિજય શાસ્ત્રી
- (૯) ‘ગણદેવતા’ (બંગાળી) તારાશંકર બંધોપાધ્યાય